ULKOMINISTERIÖ
Konsulipalvelut

LAUSUNTO

14.01.2019

PC0TQ245-2

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite

Asia

EHDOTUS NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI EU:N HÄTÄMATKUSTUSASIAKIRJAN LAATIMISESTA JA PÄÄTÖKSEN 96/409/YUTP KUMOAMISESTA

1. Tausta

Kyseessä olevan ehdotuksen tavoitteena on säätää EU:n hätämatkustusasiakirjasta. Ehdotuksella pyritään vähentämään väärentämis- ja jäljentämisriskiä petosten sekä matkustusasiakirjojen väärinkäytön torjumiseksi. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on myös yhdenmukaistaa EU:n hätämatkustusasiakirjojen myöntämistä koskevat menettelysäännöt konsulisuojeludirektiivin (EU) 2015/6375 kanssa. Ehdotetulla direktiivillä korvattaisiin päätös 96/409/YUTP COM(2018) 358.

Direktiiviehdotus sisältää säännökset mm. EU:n hätämatkustusasiakirjan myöntämisen edellytyksistä, myöntämismenettelystä ja voimassaolosta sekä sen yhtenäisestä mallista.

Direktiiviehdotusta on käsitelty kansallisesti yhteistyössä Poliisihallituksen ja Rajavartiolaitoksen kanssa.

2. Nykytila

Konsulipalvelulaissa (498/1999) säädetään hätämatkustusasiakirjan myöntämisestä edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle. Sen mukaan edustusto voi myöntää hätämatkustusasiakirjan edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle, jos tämän passi on kadonnut, varastettu tai tuhoutunut taikka tilapäisesti ei ole saatavilla. Lisäksi hätämatkustusasiakirjan myöntäminen edellyttää sen jäsenvaltion hyväksymisen, jonka kansalaisesta on kyse.

Konsulisuojeludirektiivi saatettiin kansallisesti voimaan konsulipalvelulain muutoksella 1.5.2018 (204/2018).

Postiosoite
PL 176
00023 VALTIONEUVOSTO

Eteläesplanadi 4

Vaihde
+358-(0)295-350 000

Telefax
+358-(0)9-629 840

3. Keskeiset ehdotukset

3.1 Myöntämisen edellytykset

Ehdotuksen mukaan EU:n hätämatkustusasiakirja voitaisiin myöntää edustusta vailla oleville kansalaisille, joiden passi tai matkustusasiakirja on kadonnut, varastettu tai tuhoutunut, ei tilapäisesti ole saatavilla tai ei ole enää voimassa, tai kun sitä ei muutoin voida saada kohtuullisessa ajassa.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltio myöntäisi EU:n hätämatkustusasiakirjan yhtä ainoaa pääasiassa kansalaisen kansalaisuus- tai asuinvaltioon suuntautuvaa matkaa varten. Ennen asiakirjan myöntämistä avustavan jäsenvaltion on kuultava hakijan kansalaisuusjäsenvaltiota.

3.2 Myöntämismenettely

Ehdotuksen 4 artiklassa säädetään EU:n hätämatkustusasiakirjan myöntämismenettelystä, myös edustusta vailla olevaa kansalaista avustavan jäsenvaltion ja tämän kansalaisuusjäsenvaltion välisestä kuulemisesta ja sovellettavista määräajoista. Samassa artiklassa vahvistetaan myös asianmukaisesti perustelluissa tai kriisitilanteissa sovellettavat poikkeukset. Siinä säädetään myös turvatoimista.

Ehdotuksen 7 artiklassa vahvistetaan muita mahdollisia tilanteita, joissa jäsenvaltiot voivat myöntää EU:n hätämatkustusasiakirjan. Kolmansissa maissa edustusta vailla olevien EU:n kansalaisten lisäksi EU:n hätämatkustusasiakirjan voisivat saada esimerkiksi näiden seurassa olevat perheenjäsenet, jäsenvaltion omat kansalaiset tai asukkaat ja sellaisen toisen jäsenvaltion kansalaiset, joilla on edustus kyseisessä maassa. Jäsenvaltiot voivat myös päättää myöntää EU:n hätämatkustusasiakirjoja EU:n sisällä.

3.3 Voimassaolo ja EU:n hätämatkustusasiakirjan malli

Ehdotuksessa säädetään EU:n hätämatkustusasiakirjan voimassaolosta. Sen olisi oltava voimassa vain hieman kauemmin kuin paluumatkaan tarvittava aika. Lisäksi ehdotuksessa säädetään EU:n hätämatkustusasiakirjan yhtenäisestä mallista.

4. Ehdotuksen vaikutukset Suomen kannalta

Alustavan arvion mukaan direktiiviehdotus edellyttäisi täydentävää ja tarkentavaa sääntelyä kansalliseen lainsäädäntöön.

Hätämatkustusasiakirjan hinta on 140 euroa. Kustannusvastaavuus passien ja matkustusasiakirjojen suhteen on kokonaistasolla hyvä, sen sijaan tilastointia kustannusvastaavuudesta yksinomaan hätämatkustusasiakirjojen osalta ei ole. Mikäli hätämatkustusasiakirjan hinta säädettäisiin EU-tasolla 45 euroksi, ei valtion maksuperustelain (150/1992) mukainen kustannusvastaavuus ole saavutettavissa. Puheenjohtajamaan kompromissiesityksen 4 a artiklassa EU:n hätämatkustusasiakirjan hinnaksi on määritelty 45 euroa. Ottaen huomioon, että ehdotuksen mukaan EU:n hätämatkustusasiakirja voitaisiin myöntää myös omille kansalaisille, 45 euron hinta kannustaisi EU:n hätämatkustusasiakirjan valitsemiseen suotuisampana vaihtoehtona, sillä se tulisi huomattavasti edullisemmaksi kuin hätä- tai pikapassin (160 euroa), väliaikaisen passin (175 euroa) tai normaalipassin (140 euroa) hakeminen edustustosta. Jatkoneuvotteluissa olisi tärkeää kyetä muuttamaan ehdotusta siten, että perittävä hinta voisi olla myös enemmän kuin 45 euroa.

Nykyisin käytössä olevan kansallisen laitteiston ja ohjelmiston kustannusten lisäksi direktiivissä ehdotettu tekninen toteutus johtaa merkittäviin lisäkustannuksiin.

Ulkoministeriö suhtautuu alustavasti direktiiviehdotuksen tavoitteisiin myönteisesti ja pitää tavoitetta unionin kansalaisten konsulisuojelun tehostamisesta kannatettavana. Direktiiviehdotuksen yksityiskohtien ja taloudellisten vaikutusten yksityiskohtaisempi arviointi edellyttää kuitenkin jatkotyötä. Erityisesti ehdotuksen tekniseen toteutukseen, rahoitukseen ja kustannustehokkuuteen liittyviä seikkoja tulee jatkoneuvotteluissa harkita tarkoin. Ehdotuksen ei myöskään pitäisi velvoittaa jäsenmaata myöntämään EU:n hätämatkustusasiakirjoja kaikissa edustustoissa. Lisäksi ulkoministeriö pitää tärkeänä sitä, että jatkoneuvotteluissa arvioitaisiin erilaisia vaihtoehtoja palvelun tarjoamiseksi, kuten mahdolliset tulevaisuuden digitaaliset ratkaisut.

5. Jatkovalmistelu

Direktiiviluonnosta ja puheenjohtajan kompromissiesitystä käsitellään jäsenmaiden kesken seuraavan kerran 7.2. konsuliasioiden työryhmässä (COCON). Saatujen tietojen mukaan direktiiviluonnos pyritään viimeistelemään Romanian puheenjohtajakauden aikana ja ennen tämänhetkisen komission toimikauden päättymistä.

Liitteet -

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Konsulipalvelut
KPA-40 Minna-Kaisa Liukko

Asiasanat

Hoitaa

Hoitaa UE
Koordinoi
Tiedoksi

Laatija jakanut